

Regjeringens nasjonale integreringskonferanse 2024

Arbeids- og
inkluderingsdepartementet

Innhold

Innhold	0
Sammendrag	1
1. Konferanseprogram	3
2. Tale ved arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna	4
3. Konferansen	7
3.1. Formål	7
3.2. Bakgrunn	7
3.3. Fokus på dialog	7
3.4. Forankring	7
3.5. Videoopptak	8
3.6. Evaluering av konferansen	8
4. Faglige diskusjoner og innspill	9
4.1. Oppbygning	9
4.2. Ferdigheter i norsk for arbeidsrettet integrering	9
4.2.1. Tema	9
4.2.2. Innledere	9
4.2.3. Spørsmål	10
4.2.4. Innspill	10
4.3. Skape fellesarenaer for barn og unge	17
4.3.1. Tema	17
4.3.2. Innledere	18
4.3.3. Spørsmål	18
4.3.4. Innspill	18
4.4. Forebygge utenforskap blant barn og unge	24
4.4.1. Tema	24
4.4.2. Innledere	25
4.4.3. Spørsmål	25
4.4.4. Innspill	25

Sammendrag

Regjeringens nasjonale integreringskonferanse 2024 ble avholdt 22. mai i Regjeringens representasjonsanlegg i Oslo. Det var 80 deltakere på konferansen, hvorav 60 representerte innvandrersorganisasjoner og -råd og de resterende 20 bestod av politisk ledelse og embetsverk. Konferansens program startet med arbeids- og inkluderingsministerens åpningstale, tale ved leder i Telemark Innvandrerråd og tre faglige deler med innledninger fra politisk ledelse, gruppediskusjoner og oppsummeringer i plenum.

Den første faglige delen ble innledet av kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun og statssekretær i Arbeids og inkluderingsdepartementet Kjetil Vevle, og handlet om ferdigheter i norsk for arbeidsrettet integrering. Deltakerne fikk spørsmål om hva som er de største barrierene og gode tiltak for at innvandrere skal lære seg norsk for å komme inn i og få en varig tilknytning til arbeidslivet, hvordan vi kan bidra til at ungdom lærer seg norsk, og hva som kan være gode språklæringsarenaer utenfor det offentlige norskopplæringstilbudet.

Den andre faglige delen ble innledet av statssekretær i Barne- og familiedepartementet Trine Fagervik og statssekretær i Kunnskapsdepartementet Sindre Lysø. Tema var å skape fellesarenaer for barn og unges deltakelse. Under denne faglige delen ble det diskutert hvordan vi kan nå ut til familie med informasjon om fritidsaktiviteter for barn og unge, hvordan vi kan motivere foreldre til frivillig innsats i barnas fritidsaktiviteter, og hvordan organisasjonene kan bidra til å bygge gode og inkluderende lokalsamfunn.

Den siste faglige delen ble innledet av statssekretær i Justis- og beredskapsdepartementet Even Eriksen og statssekretær i Arbeids- og inkluderingsdepartementet Kjetil Vevle. Den handlet om forebygging av utenforskap blant barn og unge. Deltakerne ble spurt om hvordan myndighetene og innvandrersorganisasjoner kan bidra til å hindre at barn og unge faller utenfor, hvordan de kan mobilisere foreldre i arbeidet med å forebygge kriminalitet, samt hvordan de kan styrke det forebyggende arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Mellom de faglige delene ledet konferansier Åsmund Eide en samtale med journalist og forfatter Yohan Shanmugharatnam. På slutten av dagen oppsummerte arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna innspillene som hadde kommet, før konferansen ble avsluttet med sosialt samvær.

Takk fra statsråden

På vegne av regjeringen vil jeg gjerne få rette en takk til deg som deltok på Regjeringens nasjonale integreringskonferanse onsdag 22. mai 2024.

Bidragene fra dere som deltakere er det som gjør konferansen til et verdifullt rom for dialog mellom regjeringen og representanter for ulike deler av innvandrerbefolkningen og organisasjoner som jobber med integrering. Innspillene deres er viktige for oss, og vil tas med i arbeidet både i integreringspolitikken og på andre politikkområder.

Jeg setter stor pris på at du tok deg tid til å møte oss og dele dine synspunkter og erfaringer.

Med hilsen

Tonje Brenna
Arbeids- og inkluderingsminister

1. Konferanseprogram

Regjeringens nasjonale integreringskonferanse 2024

Onsdag 22. mai 2024 i Regjeringens representasjonsanlegg, Parkveien 45, Oslo.

Kl. 08:30 Registrering

Kl. 09:00 Tale ved arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna

Kl. 09:30 Tale ved leder av Telemark innvandrerråd Sahardid Mohammed Salad

Kl. 09:45 Bolk 1: Ferdigheter i norsk for arbeidsrettet integrering

Kl. 11:00 Lunsj

Kl. 11:45 Samtale med forfatter Yohan Shanmugharatnam

Kl. 12:05 Bolk 2: Skape felles arenaer for barn og unges deltakelse

Kl. 13:20 Pause

Kl. 13:35 Bolk 3: Forebygge utenforskap blant barn og unge

Kl. 14:50 Oppsummering ved arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna

Kl. 16:00 Sosialt samvær

Kl. 16:00 Avslutning

2. Tale ved arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna

Kjære alle sammen!

For noen uker siden sto en ung kvinne og gråt foran Folkemuseet i Oslo. Hun het Haddy Jammeh og gråt fordi hun var rørt. Haddy lager festdrakter som er inspirert av norske bunader og drakter fra andre land. Lørdag 11. mai ble draktene vist fram og Haddy intervjuet på NRK. Haddy er født og oppvokst i Norge med gambiske foreldre. Hun har alltid ønsket seg bunad, men har aldri har skaffet seg en. Fordi hun har hørt at folk med innvandrerbakgrunn i bunad har blitt skjelt ut og spyttet på. Fordi hun har følt at bunaden ikke helt representerer henne. Derfor har Haddy sydd festdrakter som viser at man kan høre hjemme flere steder. Hun ble blank i blikket og måtte tørke noen tårer da draktene ble vist fram på Folkemuseet i Oslo. – Det handler om tilhørighet, sa Haddy. – Det handler om å være stolt av den man er.

Jeg er også opptatt av tilhørighet. I vår la jeg fram regjeringens nye integreringsmelding. Den handler om at flere innvandrere skal få varig tilknytning til det seriøse arbeidslivet og at flere skal delta i små og store fellesskap. Den handler om at flere skal oppleve å høre til her i landet. Derfor må vi bryte barrierene som hindrer dem i å oppleve at de hører til. Dette er tema for årets konferanse: «Bryte barrierer for bedre integrering». Vi skal snakke om hvor viktig det er å kunne norsk for å komme i arbeid. Vi skal snakke om hvor viktig det er med felles arenaer for å skape tilhørighet og forebygge utenforskap.

Mye går bra med integreringen her i landet! Flere barn med innvandrerbakgrunn går i barnehage og flere unge med innvandrerbakgrunn fullfører videregående og tar høyere utdanning. Sysselsettingen blant innvandrere har økt mer enn hos resten av befolkningen de siste årene. Det er bra! Men – andelen av innvandrerbefolkningen som er i jobb, er lavere enn i resten av befolkningen.

Personer med innvandrerbakgrunn er overrepresentert blant dem som har dårligere levekår, dårligere inntekt og dårligere boforhold. Mange med innvandrerbakgrunn opplever rasisme og diskriminering. I noen miljøer opplever unge mennesker negativ sosial kontroll og undertrykking som fratrar dem muligheten til å leve frie liv.

Dette er utfordringer vi må ta tak i sammen! Noe av det aller viktigste vi gjør er å få flere inn i arbeid. På arbeidsplassen lærer du språket og samfunnet å kjenne. Du deltar i fellesskapet og du bidrar til fellesskapet. Veien inn i arbeid er veien ut av fattigdom for veldig mange. Å få flere inn i arbeid er det viktigste vi kan gjøre for å bekjempe barnefattigdom og gi barn like muligheter i oppveksten.

Her gjør vi mye, men la meg nevne ett eksempel: Regjeringen styrket arbeidstreningsprogrammet *Jobbsjansen* med 20 millioner i revidert budsjett. Formålet med programmet er å få hjemmевærende kvinner med innvandringsbakgrunn ut i arbeid.

Det er både viktig for familiens økonomi og viktig for kvinnene selv. Det er viktig for likestillingen i samfunnet vårt. Jeg traff nylig Sara Abdul Amir som kom fra Romania i 2015 som strevde med å finne jobb. Gjennom Jobbsjansen fikk hun hjelp til å oppdatere CV-en og

fylle ut søknader. Resultatet ble jobb som resepsjonist ved Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Regjeringen styrker innsatsen for å få flere inn i arbeid. For å forbedre integreringen og for å bekjempe diskrimineringen. Vi har sørget for flere verktøy til å gjøre jobben: En ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering. En ny melding om integreringspolitikk – *Stille krav og stille opp*. Og om ikke lenge kommer en ny melding om arbeidsmarkedspolitikken. De to siste årene har vi tatt imot over 70 000 ukrainske flyktninger. Samtidig har det kommet nesten 10 000 flyktninger fra andre land. Å få dem som søker beskyttelse i Norge ut i arbeid og inn i fellesskapet er viktig – både for den enkelte og for samfunnet i stort.

Arbeid er en nøkkel til god integrering. Språk er en nøkkel til å delta i arbeidslivet. Regjeringen har som mål å bryte ned språkbarrierene for å komme i jobb og sikre god norskopplæring for dem som kommer til Norge. Språk er også en nøkkel til andre fellesskap. Det gjør det lettere å forstå hva som skjer i nærmiljøet. Det gjør det lettere å høre til i de små og store fellesskapene som binder oss sammen.

Høre til i nabolaget. Der ungene løper inn og ut hos hverandre uten å ringe på døra og alle naboene hilser blidt – bortsett fra han i første som alltid klager på matlukt og barnelatter. Høre til på loppemarkedet i korpset og dugnaden i idrettslaget. Der ungene er sultne, foreldrene er stressa og bordene bugner av sjokoladecake bakt på pose fra Toro. Høre til på foreldremøtene som bare skal vare en time, men alltid varer minst to. Der noen foreldre rekker opp hånda og snakker i strie strømmer mens andre lar være fordi de er engstelige for at de ikke skal finne ordene.

Å høre til i de små og store fellesskapene er ikke minst viktig for de yngste. Fellesskapet som barn og unge får gjennom fritidsaktiviteter gir minner, venner og mestringsopplevelser som kan vare livet ut. Det er viktig for å hindre utenforskap. Handlingsplanen Alle inkludert! handler blant annet om å få ned prisene på aktiviteter gjøre et større mangfold av aktiviteter tilgjengelig for flere.

Å bli integrert i samfunnet er et ansvar for hvert enkelt menneske. Men samfunnet må legge til rette og fjerne barrierene. Jeg ser fram til å høre innspillene fra dere om hvordan vi skal gjøre dette. Dere er vant til å rekke opp hånda, vant til å ta ordet og vant til å ta plass i fellesskapene. Dere er rådgivere som vi i regjeringen lytter til. For dere ser ting som vi ikke ser og dere hører ting som vi ikke hører. Vi trenger dere for å finne barrierene og fjerne dem. Vi trenger dere for å få flere til å rekke opp hånda, ta ordet og ta plass i fellesskapet!

Før jul traff jeg sytten år gamle Soma. Hun skulle holde barnas nyttårstale på NRK. Den handlet om å høre til i Norge. Soma er født og oppvokst på Oppdal med kurdiske foreldre. Hun har alltid følt seg norsk.

Men Soma fikk ofte spørsmål om hvor hun *egentlig* kommer fra da hun vokste opp. Det førte til at hun begynte å lure på om hun var norsk nok. Derfor begynte hun å kle seg annerledes for å virke norskere. Hun begynte å snakke dialekt og spise brunost, som hun egentlig ikke liker. Men å høre til i Norge handler ikke om hvordan du kler deg, hvordan du snakker eller

hva du spiser. Det finnes ikke *en* måte å være norsk på, det finnes mange. (Og ingen av dem innebærer at du må spise brunost.) Soma forsto – heldigvis – at hun hører til her i landet. Hun forsto at et mangfoldig samfunn har plass til en som både elsker kurdisk mat og Kvikk-Lunsj.

Norge er et mangfoldig samfunn – og har vært det lenge. Mer enn en million innbyggere her i landet har røtter i andre deler av verden. DE hører til det norske VI. På arbeidsplassene der vi trenger en mangfoldig arbeidsstyrke for å løse oppgaver i et mangfoldig samfunn. På foreldremøtene der vi trenger et mangfold av foreldre som tar ordet selv om de er usikre på hvordan de skal ordlegge seg. På dugnadene og loppemarkedene der vi (uten tvil!) trenger mer samosa og færre sjokoladekaker fra Toro.

Og sist, men ikke minst: På 17. mai der vi trenger innbyggere i festdrakter som stolt viser fram at de både hører til her i landet og har røtter i andre land. Jeg sier som Haddy sa – etter at hun hadde tørket tårene: Dette er Norge. Enkelt og greit.

3. Konferansen

3.1. Formål

Regjeringens nasjonale integreringskonferanse har som mål å gi lokale innvandrorganisasjoner og -råd anledning til å dele sine erfaringer og synspunkter direkte med regjeringsmedlemmer i ansvarlige departementer. Overordnet tema for konferansen i 2024 var ***Bryte barrierer for bedre integrering***. Konferansen satt særlig søkelys på ferdigheter i norsk for arbeidsrettet integrering, å skape fellesarenaer for barn og unges deltakelse og forebygging av utenforskap blant barn og unge.

Konferansen samler personer som representerer innvandrorganisasjoner -og innvandrerråd, og politikere og embetsverk fra departementene. Konferansen skal bidra til å løfte temaer som både organisasjonene og politikere og embetsverk anser som viktige. Konferansen gir grunnlag for dialog med og medvirkning for representanter for innvandrermiljøene.

3.2. Bakgrunn

Konferansen ble i 2024 arrangert for ellevte gang, og har bestått av sesjoner ledet av ansvarlige departementer og deres politiske ledelse, diskusjon i grupper og plenum, innlegg fra arbeids- og inkluderingsministeren og leder for Telemark innvandrerråd, i tillegg til samtale med forfatter og journalist Yohan Shanmugharatnam. Konferansen ble avholdt i Regjeringens representasjonsanlegg, og hadde en øvre grense på 80 deltakere, hvorav 60 representanter fra innvandrorganisasjoner. Deltakerne ble invitert av statsråden.

3.3. Fokus på dialog

Årets konferanse ble lagt opp slik at alle deltakerne fikk mulighet til å delta på alle de faglige delene. Ved å sitte på gruppebord fikk deltagerne mulighet til å diskutere i mindre grupper, samtidig som de fikk knytte kontakt på tvers av organisasjoner, områder og geografisk tilhørighet. For å sikre direkte kontakt og dialog med både politikere og embetsverk, ble det tilstrebet at alle bord skulle ha politisk representasjon i løpet av dagen, og representasjon fra embetsverket under hele dagen. Det ble ført referat fra dialogen ved alle bord.

3.4. Forankring

I forkant av integreringskonferansen ble temaer som skulle løftes forankret i to løp. Tidlig i planleggingen bidro Integrerings- og mangfoldsdirektoratet sin *referansegruppe for arbeidet med å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet* med innspill til aktuelle temaer. Samtidig jobbet ansvarlige departementer med å finne aktuelle temaer eller behov som kunne knyttes opp mot nært forestående eller planlagt arbeid. På den måten kunne man synliggjøre behovet og mulighetene for eventuelle innspill under konferansen. De faglige delene på konferansen var basert på innspillene fra referansegruppen og departementene.

3.5. Videoopptak

I etterkant av konferansen ble det satt sammen en video fra konferansen. Videoen ble publisert få dager etter konferansen og ligger tilgjengelig på [konferansens nettside](#).

Det ble også gjennomført intervjuer med utvalgte deltagere og politikere, som er brukt til å utarbeide tre korte tematiske videoer som departementene kan benytte i andre sammenhenger

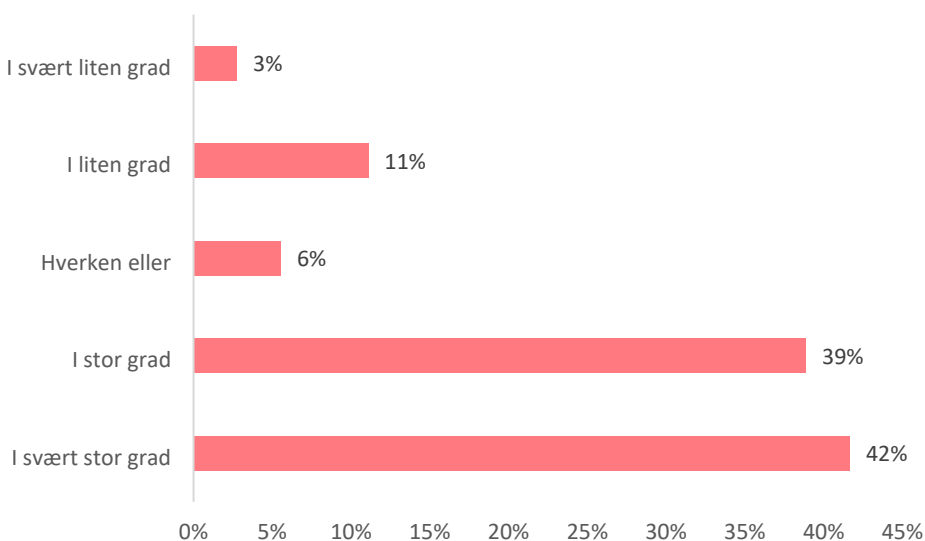
3.6. Evaluering av konferansen

For å få tilbakemelding på årets konferanse og innspill til neste konferanse ble det sendt ut en spørreundersøkelse til deltakerne, med unntak av politisk ledelse. Undersøkelsen ble sendt til 91 personer, og hadde en svarprosent på 53 prosent. 37 respondenter representerte en organisasjon eller et råd, mens 11 respondenter representerte embetsverket.

Flere deltakere viste til at de var fornøyde med de faglige diskusjonene rundt bordene. På spørsmål om hvordan konferansen kunne blitt bedre, var det flere som påpekte at det hadde vært positivt å få diskusjonsspørsmålene i forkant, slik at man kan forberede seg bedre. Deltakerne som svarte på undersøkelsen, ga også innspill til aktuelle tema for neste nasjonale integreringskonferanse.

Et mål for integreringskonferansen er at representanter for innvandrersorganisasjoner skal få dele sine erfaringer og synspunkter med politisk ledelse eller andre i departementet. 8 av 10 svarte at de i stor eller svært stor grad fikk mulighet til dette. Samtidig var det enkelte som opplevde at de i liten grad fikk denne muligheten. Om lag like mange ga uttrykk for at de var godt fornøyde med konferansen (7–10) på en skala fra 1-10.

Tabell 3.6.1. Fikk du tilstrekkelig mulighet til å dele dine erfaringer og synspunkter med politisk ledelse eller andre ansatt i departement? (representanter for innvandrersorganisasjoner og -råd, prosent, n = 36)

4. Faglige diskusjoner og innspill

4.1. Oppbygning

Konferansens hoveddel besto av tre faglige deler fordelt mellom ulike departementer. Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet hadde ansvar for den første delen. Ansvarlig for andre delen var Barne- og familiedepartementet, Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet. Siste del var Justis- og beredskapsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet ansvarlig for.

Strukturen innenfor hver del var forholdsvis lik. Alle de tre delene ble innledet av en representant fra politisk ledelse i departementene. Representantene fra politisk ledelse oppsummerte og aktualiserte i sine innledninger feltet som deltakerne skulle diskutere.

Deltagerne fikk presentert spørsmål eller problemstillinger knyttet til den faglige delen, og diskuterte i grupper på bordene de var fordelt på. Etter at gruppene hadde diskutert inntok politisk ledelse igjen podiet for å få oppsummering av diskusjonen fra utvalgte bord. I hver faglige del fikk tre av bordene komme med tilbakemelding direkte til ansvarlig politiker og fortelle hva bordet hadde diskutert og trekke frem hva de anså som det viktigste.

Det ble ført referat i alle gruppene over identifiserte utfordringer og innspill til endringer eller tiltak. Under gis det en punktvis oppsummering av diskusjonene. Vi har valgt å presentere innspillene med liten grad av bearbeiding, slik at disse i størst mulig grad reflekterer den diskusjonen som fant sted og de refleksjonene som kom fram i gruppene. Vi har samtidig forsøkt å unngå for mange gjentakelser, og har derfor slått enkelte punkter sammen. Vi har også bearbeidet språket noe, for å lette leseforståelsen. Innspillene retter seg mot ulike deler av forvaltningen, som kommuner, stat, frivilligheten, m.m.

4.2. Ferdigheter i norsk for arbeidsrettet integrering

4.2.1. Tema

Norskferdigheter er en viktig nøkkel til å kunne delta i arbeids- og samfunnsliv. Dette gjelder både for barn, ungdom og voksne, uavhengig av om du nettopp er kommet til Norge eller om du har bodd her en stund. Deltakerne ble invitert til en samtale om hva som er de største barrierene for at innvandrere skal lære seg norsk og hva som kan være gode løsninger og gi muligheter for norskopplæring og norsktrening også utenfor det offentlige tilbudet og det som skjer i skolen.

4.2.2. Innledere

Konferansens første faglige del ble introdusert av kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun og statssekretær i Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kjetil Vevle. De innledet om hva regjeringen gjør og hvordan de legger til rette med ulike typer språktilbud for barn, ungdom og voksne.

Kunnskapsministeren åpnet med å trekke frem viktigheten av språk for å oppleve tilhørighet, forstå sosiale koder og å delta i samfunns- og arbeidsliv. Hun viste til at grunnlaget legges allerede i barnehagen, at skolen skal tilrettelegge opplæringen, blant annet med særskilt

språkopplæring for de som trenger det, og viktigheten av skole-hjem-samarbeidet. Videre trakk hun frem endringer i videregående opplæring fra høsten 2024, når ny opplæringslov trer i kraft. Den nye loven vil gi mer tid til å fullføre videregående opplæring, samt gjøre det mer fleksibelt for voksne å skaffe seg kompetanse.

Statssekretær Kjetil Vevle i Arbeids- og inkluderingsdepartementet la i sin innledning vekt på arbeid som nøkkelen til integrering og språk som nøkkelen til arbeid, og understreket arbeidsplassen som en viktig arena for å lære både samfunnet og språket å kjenne. Han viste også til at regjeringen med integreringsmeldingen *Stille krav og stille opp* vil jobbe for en styrket integreringspolitikk gjennom blant annet å vurdere å gi arbeidsinnvandrere rett til norskopplæring. Videre trakk han frem betydningen av å tilpasse norskopplæringstilbudet til den enkelte sine behov, både nyankomne og de som har bodd i Norge i lengre tid. I så fall vil det nye nasjonale tilbudet om digital norskopplæring gi større fleksibilitet.

4.2.3. Spørsmål

- 1) Hva vurderer dere at er de største barrierene for at innvandrere skal lære seg norsk for å komme inn i og få en varig tilknytning til arbeidslivet, og hva kan være gode tiltak/løsninger?
- 2) Hva kan vi alle bidra med for at ungdom skal lære seg norsk og delta i det norske samfunnet?
- 3) Hva kan være gode språklæringsarenaer utenfor den kommunale norskopplæringen og videregående opplæring?
  - a. Kombinert med arbeid
  - b. Kombinert med annen aktivitet

4.2.4. Innspill

Spørsmål 1: Hva vurderer dere at er de største barrierene for at innvandrere skal lære seg norsk for å komme inn i og få en varig tilknytning til arbeidslivet, og hva kan være gode tiltak/løsninger?

Informasjon

- Det offentlige hjelpeapparatet må ha oversikt over norskkursene som finnes.
- Kommunen må koordinere innsatsen, fordi det finnes mange tilbud. Mange kan tilby språkopplæring, men det må koordineres.
- Kan ikke bare lene seg på frivilligheten. En ansatt for eksempel i kommunen kan fungere som en veileder, lede videre, med egenerfaring som flyktning/innvandrer.
- Det kan finnes tilbud som man ikke vet om. Informasjon er viktig. Viktig å formidle på alle språk at det finnes språkopplæring.

Arbeidsmarked

- Få ufaglærte yrker er et hinder for de med minst kvalifisering (analfabeter). De kommer ikke i jobb hvor de kan praktisere norsk.
- Det er en barriere at det finnes så få muligheter for å jobbe deltid. De som ikke har mulighet til å ha en fulltidsjobb kommer dermed ikke ut i jobb, og får ikke praktisert norsk.

- Lettere tilgang til praksisplasser. Bruk heller mer tid på å gi flere arbeidstrening, praksis og erfaring. Det er for stort fokus på hva man lærer på skolen i dag.
- Offentlig sektor sammenlignet med privat sektor stiller for strenge krav ved ansettelser. Det må sees på hvordan det offentlige kan bli enda mer inkluderende.
- En annen barriere er hvordan arbeidslivet er organisert: Lite sjanse for utvikling. Arbeidsinnvandrere får ikke mulighet til videre læring.

Norskopplæring på arbeidsplassen

- Det trengs mer samarbeid mellom frivillige og arbeidsgivere om norskopplæring.
- Tett oppfølging på praksisplass, praksis er viktig skritt inn i arbeid, men må være en mulighet for faktisk å snakke norsk og lære mer.
- Praksis må være tidsbegrenset, så en ikke går for lenge i praksis og blir utnyttet av arbeidsgiver. Det bør stilles krav til arbeidsgivere.
- Fremdeles mye norskopplæring på skolebenken. Prøve å få det tettere på arbeid og praksis.
- Få til et raskere løp for språkopplæring der praksis foregår parallelt.
- Må være et insentiv for arbeidsgiver til å ta imot innvandrere i praksis.
- Trenger kunnskap om det norske samfunnet. Når de er lite orientert om samfunnet er det også lite å snakke om med kollegaer på jobben.
- Å ta hvilken som helst jobb lønner seg mer enn å gå på norskopplæring eller være på praksisplass.
- For stor variasjon i klasserommene gjør det vanskelig å lykkes med tilpasset opplæring. Det er fra analfabeter til doktorgrader.
- Hvis folk skal lære seg språk i arbeidstrening kan de ikke bli satt til å jobbe alene.
- De som har en spesifikk fagbakgrunn, må også få sjansen til å lære seg fagspråket innen dette faget.

Norskopplæring etter arbeidstid

- For de som er i arbeid er det en barriere å ha overskudd til å delta på norskkurs etter arbeidstid. De har ofte jobb og er da sliten når de kommer på norskkurs, kanskje studerer de i tillegg, og har store ansvarsoppgaver som foreldre.
- Den kommunale norskopplæringen må være mer fleksibel. Deltid, kveld og helger. Må kunne kombineres med jobb og andre studier.

Mangel på praktisering / arenaer for praktisering

- Ofte mangler innvandrere noen å praktisere norsk med utenom norskkursene. Innvandrere vil ikke være til bry og nordmenn er forsiktige/tilbakeholdne. Det er en dårlig kombinasjon.
- Vi er nødt til å ha møteplasser slik at det man lærer på skolebenken kan brukes i faktiske situasjoner.
- Det er lite motiverende å sette seg på skolebenken igjen når man kommer til landet og allerede har gått på skole i mange år.
- Vi trenger flere arenaer for å lære norsk, for eksempel gjennom å gå tur, lage mat eller annen aktivitet, også på fritiden.
- Fritid er også en viktig del av språkopplæringen. Å være aktiv i et nabofellesskap, kultur- og fritidsaktiviteter, idrett og så videre. Det er ikke kun arbeidslivet eller skolen som er en arena for språkopplæring.

- Viktig å ha ulike arenaer også på mindre steder i landet som ikke har bydelsmødre og lignende.
- Mange stillinger i yrkeslivet er ikke utlyst. Å få en fot innenfor nettverket, øker mulighetene for arbeid.
- Viktig at ulike frivillige organisasjoner samarbeider og ikke er konkurrenter.
- Innvandrere må aktivt søke situasjoner hvor språkferdigheter blir utfordret, kan bli en ond sirkel at man unngår slike situasjoner fordi man ikke behersker språket godt nok.
- Viktig å møte andre som har vært i samme situasjon og få anerkjennelse for at det er en vanskelig situasjon – og at det er mulig.
- I områder med en stor innvandrerbefolkning, er det lett å havne i miljøer med i hovedsak andre innvandrere, på skolen, på jobb og i fritiden. Dette kan bli en barriere for å praktisere norsk.
- Mange innvandrersorganisasjoner finner fellesskap i hverandres organisasjoner, men har lite kontakt med majoritetsbefolkningen. Det ønskes flere formaliserte arenaer hvor man kan møte hverandre for å utveksle språk og kultur.
- Innvandrersorganisasjoner har et godt utgangspunkt for å skape trygge arenaer for språktrening, gjennom relasjoner til andre med samme nasjonale/etniske bakgrunn.

Tilgang på norskopplæring

- Hva med de som har vært i Norge en stund? Skulle ønske at man tilbød norsk språklæring hvert år, selv om de har bodd lenge i Norge.
- Bosetting tar for noen lang tid, de kommer ikke i gang med opplæring.
- Arbeidsinnvandrere og deres ektefeller har ikke rett. Det er dyrt å betale selv og få tilbud. Norge får ikke tatt i bruk deres erfaringer og ressurser på en god måte.
- Rett til opplæring bør utvides; i tid og til flere grupper.
- Bedre oppfølging etter avsluttet introduksjonsprogram/norskopplæring.
- Viktig med gode tilbud på dagtid for særlig mødre, stabile langsiktig tilbud er viktig.
- Organisasjonene må få midler, sånn at de som ikke nødvendigvis skal videre i utdanning også kan lære norsk.
- Tilgjengelighet - behov for fleksibelt og tilpasset språkopplæring i nærmiljøet
- Ikke alle mødre i barselpermisjon får språkopplæring gjennom introduksjonsprogrammet.
- Kostnader og dårlig logistikk tilknyttet norskopplæringen er en utfordring.
- Manglende rett og tilbud til de over 55 i introduksjonsprogrammet en systemfeil som må løses.
- En barriere for å skape flere arenaer for norsktrening i regi av frivilligheten er mangel på stabil finansiering. Flere frivillige organisasjoner ville kunne tilby språkkafeer o.l., også innvandrersorganisasjoner, dersom det var enkelt å søke og å få tilskuddsmidler til å organisere dette.
- Forskriftsfeste tilskudd for å gjøre det enklere å etablere og gjøre det mer tilgjengelig med lavterskeltilbud for språkopplæring for innvandrere.
- Mye mer av ordninger som finansierer språkopplæring, og disse ordningene må være fleksible slik at mennesker med ulike liv kan delta i språkopplæring.
- Mer synlig og økt støtte til kulturaktiviteter for innvandrersorganisasjoner. Kunst og kultur må anerkjennes mer som en arena for språkopplæring.

Tilpasning

- Kommunikasjonsbasert undervisning kan fungere bedre for de som ikke har skolegang fra før, eller de som har traumer eller har ulike utfordringer.
- Opplæringen er for dårlig tilpasset den enkelte, både i omfang (heltid/deltid), hvor lang periode den varer, og når på dagen, med tanke på utdanningsbakgrunn og i innhold.
- Trenger differensierte tiltak. Lite homogen gruppe. Svært ulike utfordringer ut ifra land eller innvandringsgrunn.
- Bedre kartlegging av bakgrunn, kompetanse og erfaringer ved ankomst til landet – tidlig og for alle grupper.
- Arbeidsmarkedsopplæring bør være mer tilpasset den enkelte. Ny modulisert opplæring for voksne kan bidra.
- Kjønnroller kan også være en barriere for jobb for eksempel fordi det forventes at kvinner tar vare på barn og hjem.
- Utfordring med for mange, særlig kvinner, med lite formell kompetanse som trenger veldig lange løp for å få tilstrekkelig kompetanse. Kan miste rettigheter fordi det går for lang tid, de får barn og har permisjon, mister progresjon.
- Mye som skal på plass som flyktning (barn, traumer og helse), ikke nødvendigvis språk som blir prioritert. Helsesykepleier bør være tilknyttet norskopplæring
- Psykisk helse påvirker motivasjon og mulighet for deltakelse i språkopplæring og arbeidsliv.
- Behov for fleksibel lengde på introduksjonsprogram. Noen trenger kort tid, andre trenger mye lengre tid.
- Man må sikre at det er reell mulighet for foreldre å delta i språkopplæring/trening og praksisplass, for eksempel at det er barnepass.
- Mange kvinner velger å gå på NAVs tiltak fordi de får stønad, selv om de ikke er på det nivået i norsk som kreves i tiltaket. Går i kurs etter kurs uten å få noe utbytte, primært grunnet lavt norsknivå. Burde heller få litt stønad for å lære norsk og gå i opplæring for å få et fagbrev. Det ville motivere til å lære seg norsk.

Digital kompetanse

- Det er en utfordring at mange innvandrere ikke er gode nok i norsk skriftlig. Dette får konsekvenser som henger sammen med digitale ferdigheter. Å kunne bruke digitale verktøy krever også at man kan lese og skrive.

Motivasjon og midlertidighet

- Kollektiv beskyttelse gir ikke forutsigbarhet for framtida. Det gir ikke motivasjon å lære norsk og være i praksis når man ikke vet hvor lenge man kan bli i Norge.
- Innstramminger i utlendingsloven motiverer lite til norskopplæring, for eksempel at fordrevne fra Ukraina ikke kan reise på besøk til Ukraina.
- For arbeidsinnvandrere gjør midlertidigheten at integrering ikke oppleves som nødvendig.
- Vi må ha større fokus på ordninger for mennesker med midlertidig opphold, fordi det viser seg at mange med midlertidig opphold blir lengre enn forventet og noen får varig opphold. Derfor er det viktig både for den enkelte og for samfunnet at denne gruppen får ta del i samfunnet raskest mulig.

Annet

- Kommunene må samarbeide med frivillige organisasjoner. Må lage rammeavtaler, ikke prosjektstøtte.

- Rammevilkår for (særlig små) frivillige organisasjoner: få tilskuddsordninger, lite forutsigbarhet, grunnet ettårige tildelinger.
- Viktig å få barnehageplass for at foreldre skal komme i jobb eller språklæring. Åpen barnehage er et viktig tiltak. Løpende inntak er viktig. Uten barnepass kan ikke de voksne delta i språkopplæring.
- Tilgang til barnehageplass nær hjemmet, ettersom transport og kostnader er en utfordring.
- Man kan tape penger på å jobbe fordi man får trekk i introduksjonsstønad (evt. andre stønader).
- Sosial kontroll er et hinder for å lære norsk. For skeive innvandrere gjør mobbing fra medelever at mange slutter i norskopplæringen.

Spørsmål 2: Hva kan vi alle bidra med for at ungdom skal lære seg norsk og delta i det norske samfunnet?

Foreldre

- Det er viktig med fellesarenaer mellom nordmenn og innvandrere for å lære av hverandre, og at innvandrerforeldre blir kjent med viktigheten av aktiviteter og fellesarenaer i Norge. Dette kan være foreldremøter, dugnader ol.
- Enorme ressurser som ligger i foreldrene. Hvis de er aktive påvirker det barna positivt, også når det gjelder norsk språk.
- Foreldre må være gode forbilder for barna, hvis foreldre er godt integrert følger barna etter.
- Foreldrene må få et godt fundament å stå på. Staten og frivilligheten er viktig, men mor og far må ha de riktige verktøy for å gjøre en god jobb som foreldre.
- Viktig å fortelle foreldre at de må være til stede på skolen, selv om de ikke kan språk, de må vise andre foreldre og skole at de bryr seg.
- Innvandrerforeldre må bli spurt om å stille opp, som lagleder osv.
- Etablere foreldregupper: styrke selvtillit, dele gode erfaringer og informasjon.
- Mangel på informasjon til foreldre. Også på samfunnsutfordringene som for eksempel steder for salg av narkotika. Foreldre vet ikke og hindrer da ikke barna fra å dra dit.
- Bygge tillit hos foreldre slik at de sender barna sine på norske frivillige aktiviteter.
- Foreldre må få bedre kjennskap til systemet for språkopplæring og utdanning for å veilede egne ungdommer.
- Foreldre bør få mer informasjon om hvordan de kan forholde seg til barnas utfordringer allerede fra barnehagealder; for eksempel barn med autisme.
- Det er behov for tydelige beskjeder om barnet fra skolen slik at foreldrene faktisk forstår hva barnet trenger og generelt hvordan det går med barnet.
- Voksne må være klar over at barna forstår hva foreldrene ikke mestrer, og barna derfor finner andre fritidsaktiviteter for mestring enn det de kanskje ønsker.
- Innvandrerorganisasjoner bør tilrettelegge for at alenemødre får fellesopplevelser med barna. Det er viktig med samarbeid mellom hjem og skolen.
- Mange foreldre åpner ikke brev fra skole eller fra idrett og går glipp av informasjon. Samtidig forventer man at foreldre skal stille opp. Lærer må være oppmerksom på de som ikke svarer og følge opp disse familiene. Det kan for eksempel være mangel på bil eller andre forhold som gjør at de ikke deltar.

Informasjon

- I dag er det ikke tilrettelagt informasjon om eksempelvis fritidsaktiviteter for barna. Da går barna med innvandrerbakgrunn glipp av mange arenaer for å sosialisere, lære norsk og annet.
- Informasjon om ulike tilbud; på ulike språk eller via innvandrerorganisasjoner.
- Informasjon om det norske samfunnet og fritidsaktiviteter må gis på måte som gjør at innvandrere forstår. Hvem skal ha ansvar for å påminne om avtaler eller annen informasjon?
- Det er viktig med samarbeid mellom det offentlige og frivillig sektor. Offentlig sektor bør samle og videreformidle informasjon om tjenester og aktiviteter.
- Økt digitalisering kan være hinder for å si ifra og følge med for å få informasjon.

Normer

- Det uskrevne i samfunnet må forklares godt, som dugnad.
- Viktig at ungdommene er bevisst at det er positivt å ha flere identiteter.
- I det norske samfunnet har vi en stor konformitetstendens. Får unge ikke lov å være stolte, vil det ramme deres psykiske helse. Vi må være obs på at de må få lov å utvikle deres identiteter.
- Fokus på den store betydningen de ulike bakgrunnene og kulturene vanskeliggjør store fellestiltak

Skole

- Kunne vært gjort mer for å inkludere ungdommene fra innføringsklassene blant de som går i de ordinære klassene.
- Skolen og læreren er livssynsøytrale, mennesker først, tro og livssyn siden. Men for mange som kommer hit til landet kommer troen først. Er viktig å føle at det er greit å ha en religion.
- Skolen må være flink til å kartlegge, gi nødvendig hjelp og passe på at de ikke faller bakpå faglig.
- Det er avdekket gjennom spørreskjema fra en ukrainsk forening at mange ukrainske barn i Norge fortsetter digital skole i Ukraina i tillegg til norsk skole. Bakgrunnen er at flere opplever at skolen i Ukraina er mer krevende, en del har vært igjennom pensumet som er på klasses trinnet i Norge for flere år siden i Ukraina. Foreldrene vil at barna skal ta ukrainsk utdanning fordi de ikke vet hvor lenge de skal være i Norge.
- Skolen må se etter om at barna faller ut av fritidsaktiviteter og trenere/ledere på fritidsaktiviteter må reagere hvis noen uteblir.
- Mange ungdommer synes skolen er utfordrende. Man må se på muligheten for å skreddersy skolehverdagen mer for eksempel gjennom mer praktisk arbeid. Skolene har et handlingsrom i dag, men det virker som det ikke gjøres mye ut av det.

Tilgang på arbeid

- Tilby ungdommer for eksempel sommerjobb som fører til at man lærer seg norsk og deltar i samfunnet.

Uorganisert aktivitet

- Kanskje kan vi også fokusere på uorganisert aktivitet. Gjennom lek lærer barn å ta ansvar. Kan være aktivitet som ikke er så organisert.
- For ukrainske ungdommer kan midlertidigheten virke demotiverende for å lære norsk og delta i samfunnet. Mange ukrainske ungdommer og unge voksne er litt overveldet

den første tiden i Norge, det tar tid å lære og forstå norsk språk og kultur. Noe som kan bidra til å gjøre det lettere å lære norsk er å gjøre aktiviteter som er sosiale i tillegg til norsktrening, som for eksempel brettspill.

Økonomi

- De fleste innvandrerfamilier sliter økonomisk – trenger info om hvor man kan låne utstyr, eller at frivillige organisasjoner kan arrangere aktiviteter. Men mange frivillige organisasjoner sliter også økonomisk (oppleves utfordrende å søke tilskudd).
- Det finnes eksempler på ettermiddagstilbud på skoler – bruke flerbrukshallen (klatre, basketball mv. gratis). Ungdommen der får være med å bestemme hva de skal gjøre.
- Det er mulig å dele opp treningsavgift i flere betalingsfrister.
- Bytte av utstyr/utlån gjør at flere kan være med. For eksempel låne utstyr gjennom BUA, bytte og arve.
- Støtte til kontingent, fritidskort eller friplasser – lavterskel for å få, ikke byråkratisk søknad.
- Tilbud i sommerferien for ungdom, gjerne ulikt typer arbeid med en liten betaling for de i alderen 15-19 år.

Arenaer

- Leksehjelp, et sted ungdom kan treffe norske voksne personer, trene språk og skolearbeid og få «mentorer»
- Kulturskolen og kunst bør åpnes mer.
- Viktig å investere i de unge, gjennom frivillige organisasjoner og utdanning - unge som faller utenfor koster mye penger.
- Idrett er en viktig arena for barn og ungdom, særlig er det viktig med gode tilbud for innvandrerjenter, som deltar i mindre grad enn gutter.
- Støtte til idrettslag og andre slik at tilbud er åpne og lav terskel. Bare å stikke innom, ikke noen påmelding, også i ferier.
- Viktig å arrangere flerkulturelle møteplasser.
- En støtteordning/mentorfamilie som følger opp ungdommene. Det bør være mer kampanjer for å engasjere lokalsamfunn til å stille opp for innvandrerfamilier.
- Ungdom med innvandrerbakgrunn oppholder seg ofte i flerkulturelle miljøer, og har ofte få arenaer for å lære norsk.
- Representasjon - å løfte fram ressurspersoner i innvandrer miljøene som kan være gode rollemodeller er viktig for ungdom og unge voksne.
- Ledertrening for ungdom med innvandrerbakgrunn innenfor idrett og annen frivillighet er gode tiltak som det kan satses mer på.

Annet

- Det er viktig å inkludere innvandrere på ulike arenaer gjennom å gi innvandrere konkrete oppgaver. Mange ønsker å bidra, men trenger konkret invitasjon.

Spørsmål 3: Hva kan være gode språklæringsarenaer utenfor den kommunale norskopplæringen og videregående opplæring?

a. Kombinert med arbeid

b. Kombinert med annen aktivitet

Arbeid

- Å lære norsk på arbeidsplassen er viktig, men arbeidsplassen er ikke alltid den arenaen hvor du lærer mest norsk, for eksempel å jobbe på et lager uten muligheter for å praktisere norsk.
- Prosjekter for arbeidsrettet norskopplæring kan spisses inn mot visse områder/sektorer som egner seg godt for å praktisere norsk.
- De store frivillige organisasjonene er også arbeidsgivere, og kan utfordres til å være språklæringsarenaer i større grad gjennom å tilby språkpraksis/arbeidstrening.

Møteplasser

- Møteplasser og steder som er lavterskel for å treffe andre kan være språk-kafeer, matlagingskurs, syklubber osv. Både for kvinner og menn.
- Alle steder folk er kan bidra, også kirker og religiøse foreninger – men de må snakke norsk og være åpne for det norske samfunnet.
- Turgrupper og museum er viktige arenaer for å lære norsk kultur.
- Ulike norsktreningstilbud i regi av frivillige organisasjoner, inkludert innvandrersamfunn, kan være gode arenaer ved å tilby et trygt miljø for språklæring gjennom likeverdige relasjoner, gjerne kombinert med andre sosiale aktiviteter.

Å være en ressurs

- Nyankomne og andre kan være ressurser som frivillige, og slik også skaffe seg nettverk.
- Et eksempel er Bodø som er europeisk kulturby i år. Her trenger man mange frivillige og i den forbindelse er også flyktninger fra asylmottak engasjert som frivillige. Frivillighet kan også føre til både nettverk og etter hvert til jobb.

Normer og informasjonsbehov

- Tilgjengeliggjøre natur. Spre informasjon om det finnes farlige dyr, hva slags klær som er hensiktsmessige, osv.
- Viktig å bli med på dugnad. Noen må ta deg imot og har ansvar for å vise. Da er det lettere.
- Koble de som trenger hjelp, som eldre og ensomme, med frivillige. Gjerne på kommunalt nivå, for eksempel innen omsorgstjenester.

4.3. Skape fellesarenaer for barn og unge

4.3.1. Tema

Det er viktig at alle barn og unge har samme mulighet til å delta på de viktigste fellesskapsarenaene i samfunnet. Gjennom å delta i barnehage, skole, skolefritidsordning og fritidsaktiviteter utvikler barna sosiale ferdigheter, relasjoner og nettverk. Deltakelse gir sosial

og kulturell kompetanse og er viktig både her og nå og senere i livet. Mestringsfølelse i fritidsaktivitet spiller ofte over på mestringsfølelse på andre områder som for eksempel skole og er sånn sett med å på å bidra til større sannsynlighet for å lykkes i utdanningsløpet og videre i yrkeslivet. I denne delen av konferansen ble søkelyset rettet mot barrierer for barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter. Det er barn som kommer fra familier med dårlig råd og lite nettverk som oftest faller utenfor. Deltakerne ble invitert til en idédugnad om hvordan vi kan få flere foreldre til å engasjere seg i fritidsaktiviteter og hvordan lokalmiljøet kan bidra til at flere barn og unge blir inkludert.

4.3.2. Innledere

Konferansens andre faglige del ble innledet av statssekretær i Barne- og familiedepartementet Trine Fagervik, statssekretær i Kunnskapsdepartementet Sindre Lysø, og avdelingsdirektør i Kultur- og likestillingsdepartementet Therese Koppang.

I innledningen la statssekretær Fagervik, vekt på viktigheten av at vi aktivt jobber for å fremme fellesskap, forståelse og inkludering. Statssekretæren viste til at fellesarenaer som idrettslag, kulturprosjekter, skoler eller ungdomsklubber har en nøkkelrolle i å forme barn og unges opplevelser og utvikling. Hun understreket at vi må diskutere hvordan vi kan sikre at foreldre og nærmiljø, som står overfor risiko for utenforskap, engasjerer seg frivillig. Hun trakk videre frem regjeringens styrking av tilskudd til barn og unge. Statssekretær Lysø understreket skolen som en viktig arena, samtidig som halvparten av barns våkne tid er fritid. Han satt søkelys på betydningen av gode relasjoner mellom skole og hjem, men også SFO og barnehage, for å skape gode bånd til andre foreldre og dermed også til nærmiljøene og fritidsaktiviteter. Til sist i innledningen introduserte avdelingsdirektør Koppang *Alle inkludert - handlingsplan for like muligheter til å delta i kultur- idretts- og friluftaktiviteter (2024-2026)*.

4.3.3. Spørsmål

- 1) Hvordan kan vi nå ut til familie med informasjon om fritidsaktiviteter for barn og unge?
- 2) Hvordan kan vi motivere foreldre til frivillig innsats i barnas fritidsaktiviteter?
- 3) Hvordan kan organisasjonene bidra til å bygge gode og inkluderende lokalsamfunn?

4.3.4. Innspill

Spørsmål 1: Hvordan kan vi nå ut til familie med informasjon om fritidsaktiviteter for barn og unge?

Representasjon

- Likepersonsarbeid gir rom for å få informasjon på uformelle møteplasser/kanaler. Senker terskelen for å involveres/søke og få informasjon.
- Likepersonarbeid er viktig for å nå ut til foreldre spesielt. Med nøkkelpersoner kan informasjon spres på en effektiv måte.
- En god måte å nå ut på kan være å samarbeide med innvandrerorganisasjoner. Disse er ofte involvert, og har en viktig rolle, i å formidle informasjon til medlemmer og kan nå målgruppen mer effektivt.
- Man må tenke på at informasjon må gis fra de som innvandrere har tillitt til.
- Tenk på representativitet når man lager informasjon, bruk av bilder etc.

Informasjon og samordning med det offentlige

- Det offentlige, private og frivillige må sammen koordinere informasjonsdeling, bruke nøkkelpersoner for å treffe ulike nettverk/grupper.
- I distriktene har man ikke nødvendigvis så mange personer med mangfoldkompetanse som på Østlandet.
- Det offentlige blir ofte kunnskapsbærerne og de er ikke nødvendigvis en del av noen nettverk lokalt, det er en mer formell plass som man må oppsøke selv.
- Det finnes både ressursvake og -sterke innvandrerforeldre. De ressurssterke finner i stor grad fram til informasjonen de trenger selv. Men mange leser ikke informasjon som ligger på kommunens nettsider.
- Andre arrangementer (i åpne rom) kan gjøre at folk deler informasjon til sitt nettverk om aktivitetstilbudene som er der ute.
- For å nå ut med informasjon er det avgjørende å være der foreldrene er. Det er ikke alltid mulig å få foreldre til å komme, pga. arbeid, barnepass osv. En måte kan være å invitere seg inn på aktuelle arenaer for å informere, i foreninger, eller foreldremøter på skoler og i barnehager, som bør gjøres obligatoriske, slik at innvandrerforeldre deltar i større grad.
- Informasjonen må presenteres på en måte som er lett å fordøye, ikke for mye på én gang, men det viktigste, som så kan følges opp med mer informasjon i etterkant.
- Utvikle en app hvor alle aktiviteter på et sted er samlet. For hele landet, men fordelt på lokalsamfunn.
- Bruke moskeer, kirkene til markedsføring av tilbudene. Informere via skolene.
- Innvandrere vet ikke nødvendigvis hva for eksempel frivillighetssentral er og om den er for dem.
- Informasjonsmateriellet må være gjenkjennbart for innvandrere.
- Man kan lage felles informasjonsmøter for flere innvandrerorganisasjoner.
- Gi konkrete oppgaver til innvandrere slik at de i større grad føler seg inkludert og skjønner hva de kan bidra med. Man må spørre folk direkte om å være med på dugnad.
- Motivér kommunene til å komme på møter som organisasjoner holder. Det finnes mange innvandrerorganisasjoner som kommunene kan være i kontakt med.

Språk

- Vi trenger informasjon om aktiviteter på flere språk. Hjemmeværende som ikke kan språket trenger informasjon på et språk de forstår.
- Kun å gi informasjon på morsmålet gjennom oversettelse/tolking fungerer ikke alltid godt nok. For mange foreldre er det også viktig å forstå hvem som står bak fritidstilbudene. Mange foreldre er for eksempel redde for at barna skal bli antastet av ukjente voksne.
- Språk og formidling er viktig. Senke forventningene til foreldrene.
- Ikke overlat til barna å oversette til foreldre. Bruk tolk ved behov.

Rollemodeller og mentorordning

- Veilederordning, mentorordning eller aktivitetsguider som tilrettelegger for ulike måter å spre informasjon, gjennom møteplasser, digitalt (digital kompetanse er en utfordring), info om fakturabetaling osv.

- Likepersonsarbeid bidrar også til å forebygge frykt, misforståelse og styrker kommunikasjon, trygghet og samhold (vennskapsbånd).
- Ambassadørordning hvor man gir tillit noen enkeltpersoner som har stort nettverk for å nå ut til flest mulig mennesker. Her fungerer ikke LinkedIn og Facebook, men organisasjoner som kan bidra med kompetanse.

Skole

- Bruk skolen for å spre informasjon.
- Skolen er obligatorisk, og eneste arena vi kan treffe alle. Fungerer godt å bruke skolen som informasjonskanal. Det hjelper ikke med flerspråklighet om man ikke når ut til alle.
- Skolen kan være en god arena for å spre informasjon og motivere, for eksempel gjennom aktivitetsmesse. Der skolen inviterer til fritidsklubber kan elevene også snakke med eller prøve ut aktivitetene før de eventuelt skulle melde seg på.
- Det er mer effektivt med direkte informasjon i skolen og barnehagen, eller i voksenopplæringen. Noen foreldre trenger mer forklaring enn andre.
- Hva med om fritidsaktiviteten foregikk på skolen etter skoletid?
- Bruke foreldremøter for å informere. Lage små grupper der man kan snakke på foreldremøte.
- Må tenke bredt: skole, barnehage, organisasjonene som har kontakt med minoritetene, trossamfunn og menigheter – steder hvor innvandrere har tillitt.

Arenaer

- Trossamfunnsarenaer er en viktig kanal for å nå ut til mange mennesker, det ble erfart gjennom for eksempel under pandemien. Mange innvandrere bruker all sin fritid i et trossamfunn, derfor er det viktig at trossamfunnene også tar ansvar for å gjøre innvandrere kjent med andre tilbud og aktiviteter.
- Man må ha aktører i kommunene som holder dørene åpne for innvandrersamfunnene. For eksempel i Trondheim har de et arrangementskontor hvor også innvandrersamfunn får bistand til å lage arrangementer og nå ut til mange innvandrersfamilier.
- Kommuniserer viktigheten av frivilligheten som mestring, språk og inkluderingsarena. Store kulturforskjeller mellom ulike nasjonaliteter ift. tradisjoner her. Skole er viktig arena, men også trossamfunn, organisasjoner mm.

Helse

- Det er viktig også å ha fokus på de barna som sliter mentalt, med angst, virker lukket, avvisende (eller er introverte), og kan virke som om de ikke vil delta.

Foreldre

- Barna blir påvirket av foreldrene. Foreldrene har ikke drevet med idrett og ser ikke alltid verdien. Kurs for foreldre om fritidsaktiviteter.
- Samarbeid med andre foreldrene om å kjøre sammen.
- Aktiviser foreldrene og gi dem oppgaver som de må følge opp. Foreldrene opplever mer forpliktelse når de har en oppgave som forventes fra dem, for eksempel ved å

stille opp i kiosken eller gjennom dugnadsarbeid. På den måten kan man også være sikker på at informasjonen er forstått.

- Skolene må bestille tolk på foreldremøter slik at foreldrene kan forstå det som blir sagt på foreldremøter.
- Skolene må øke sin flerkulturelle forståelse.
- Skolene må ta initiativ til tolk, ikke foreldrene selv, fordi mange synes det kan være flaut å be om dette.

Økonomi og fleksibilitet

- Fleksibilitet er viktig. Må ha lav terskel for oppmøte, betaling osv. i starten. Kostnader gjør at mange vegrer seg for å møte opp.
- Sprøyte inn ressurser i lokalsamfunnene eller bydelene. Lavterskeltilbud som fritidsklubber for barn og unge.

Annet

- Alle aktiviteter må være åpne for alle, viktig at det ikke lages aktiviteter kun for barn med innvandrerbakgrunn
- Apper er bra, men det er ikke alle som laster disse ned.
- Man må tilrettelegge informasjon for foreldre som ikke er vant til digitale verktøy.
- Det er viktig å informere om at lek er læring. Også lek i ulike aktiviteter.
- Organisasjoner kan bidra med frivillige som bistår i kontakten med fritidsaktivitetene, for eksempel bistå med søknad om støtte til aktiviteter.
- Bedre samkjøring og man må finne samlingspunktene, fordi de som jobber med dette i kommunene jobber mest på dagtid, mens de som er frivillige jobber mest på kveldstid.

Spørsmål 2: Hvordan kan vi motivere foreldre til frivillig innsats i barnas fritidsaktiviteter?

Veileder og mentor

- Frivillighetskoordinatorer er en viktig funksjon.
- Ha fadderordninger for innvandrere for å få de inn. Vi må senke terskelen for deltakelse.

Aktiv invitasjon

- Høy terskel for å oppsøke informasjon eller gå inn i aktiviteter uten invitasjon.
- Viktig å aktivt invitere foreldre, forklare hensikt og ikke ta for gitt at de kommer. Ta seg tid til å forklare «klubbkulturen».
- Det må gis klar beskjed til foreldre om forventinger til den frivillige innsatsen, så konkret som mulig hva de skal gjøre, når og hvordan.
- Få alle voksne til å bidra med noe, slik at alle barna ser at foreldrene deres deltar (og slik at barna ikke slutter).
- Informer om forventningene til deltakelse fra foreldre og husk at innvandrere er vant til dugnad, som felles frivillig arbeid som brylluper, innsamling av penger etc.
- Vi må få foreldre til å forstå at det er viktig for barna å delta i fritidsaktiviteter (nettverk, læring, osv.) skape forståelse for at frivillige aktiviteter er viktig.

Normer og kultur

- Kulturforskjell er viktig å anerkjenne; frivillig og betalt arbeid kan se annerledes ut i ulike land. For eksempel noen som antok at personen som måtte snø i oppkjørselen hadde det som jobb.
- Kommunen kan hjelpe til med å identifisere hvem som skal delta, og organisasjoner kan følge til aktiviteten, snakke med idrettslag og opplyse om evt. oppfølgingsbehov. Det kan gi en tilleggsgevinst at innvandrere ser at hjelperne er frivillige, og motivere til at de selv tenker på hva de kan bidra med.
- I Norge er det mindre vanlig å bare snakke med nye eller fremmede mennesker, mens det i andre kulturer kan være vanligere å invitere inn eller inkludere. Der blir forventningene veldig forskjellige.
- Holdningsskapende arbeid også – integrering går begge veier, representanter for majoritetsbefolkningen må ut av skallet litt.
- Frivilligheten må kommuniseres tydelig – det er en viktig del av norsk kultur og det må kommuniseres til innvandrere.
- Norsk kultur kan være for «snill». Det blir ikke tydelig kommunisert hva som forventes eller hva disse arenaene faktisk innebærer. Innvandrere kan også være redde for å ta plass. I sum blir det mange som ikke deltar.
- Innvandringsbefolkningen er mye forskjellig. Særlig organisert idrett er ikke vanlig i alle kulturer. Prioriteringer hos foreldregenerasjonen er at idrett er en luksus som kommer bak utdanning og jobb.
- Mentorordningen eller en veileder kan hjelpe med den kulturelle barrieren.
- Rekruttering av rollemodeller i styrer eller sentrale roller har ofte positiv effekt.

Bruke frivillige organisasjoner/innvandrersorganisasjoner

- Foreldre må være trygge på å sende barna til aktiviteter. Derfor er det viktig at de kjenner til at det stilles krav til voksne som jobber med barn i Norge.
- Vi må være flinkere til å benytte oss av den sosiale kapitalen innvandrersorganisasjoner har og investere i denne, slik at disse organisasjoner kan være brobyggere.
- Innvandrersorganisasjoner kan holde kurs for voksne og koble informasjon om frivillighet til disse.
- Organisasjoner er i bedre posisjon til å drive med en-til-en-oppsøkende arbeid enn det offentlige.
- Utarbeide informasjon sammen med innvandrere og kommunen, og ha møter på ulike språk.

Arenaer

- Lage arrangementer som inkluderer voksne og barn. Flere tilskuddsordninger bør åpne opp for at man kan søke om midler for tiltak for voksne og barn.

Begrensninger

- Noen menn jobber hele dagen, hvis mor ikke snakker norsk og ikke kjører bil – da er det en utfordring å følge barna og være med som frivillig.
- Mange barn slutter i aktivitet på grunn av bompenger. Et eksempel på en konkret utfordring, og at det blir dyrt.

- Det handler også om språk og forsterkende effekter. Mange føler seg ikke hjemme i det sosiale. Kan også være økonomiske barrierer i disse arenaene.

Tilpasning

- Da er det snakk om tilpasning – la folk få gjøre det de er gode på i det frivillige arbeidet også. Lettere å bli motivert til å engasjere seg da.
- Senke terskelen. Man må ikke være så innmari god i norsk for eksempel. Finne tilpassede, gjerne tidsbegrensede oppgaver som man kan mestre. En barriere er frykt for å ikke mestre oppgavene.
- Det er viktig å være oppmerksom på at logistikk kan vanskeliggjøre å delta. Generelt er det ikke problem med motivasjon for deltakelse, men innvandrere kan ha mye å gjøre og ha store omsorgsoppgaver.

Annet

- Noen ganger må man korrigere/irettesette og tørre å si ifra og vise helhetsbildet.
- Bruke voksenopplæring fordi det er der mødre og fedre er.
- Mat og kultur kan være nøkkel til å åpne opp for andre verdier, skape fellesskap.
- Ønske om skattefradrag for utgifter knyttet til deltakelse i kultur og idrett.

Spørsmål 3: Hvordan kan organisasjonene bidra til å bygge gode og inkluderende lokalsamfunn?

Møteplasser

- Dugnad er spesielt et viktig konsept.
- Åpne og uformelle møteplasser der fokuset er å bli kjent, skape trygghet, samhold og tilhørighet.
- Organisasjonene kan skape en felles plattform, gå sammen å danne et forum lokalt eller i regionen. Kommunen kan utlyse midler til frivillige organisasjoner slik at noen av disse kan ta på seg en rolle i å koordinere dette. Støtte i form av tilskudd er avgjørende, og økonomi skaper også større forpliktelse for aktørene. Kommunen må i tillegg ha en ansatt som kan koordinere, og ta ansvar for å holde i dette arbeidet.
- Organisasjonene må tilpasse sine aktiviteter.
- Invitere majoritetssamfunn sammen med minoritetssamfunn. For eksempel ved kirker hvor alle er representert.
- Skole er igjen en stor del av lokalmiljøet. Man får en fot innenfor hvis man får barn.
- Folkemøter med ulike offentlige representanter fungerer bra.
- Litt større arrangementer kan også ha en veldig god effekt. Det trekker også til seg de utenfor organisasjonene som arrangerer. For eksempel pakistansk moteshow.
- Satse på brede tilgjengelige tilbud som alle får være med på. Må være enkelt å delta
- Er krevende når tilbudet er rent foreldredrevet. SFO/AKS er et godt eksempel, fordi foreldrene stoler på det som skjer i skolens regi, og kobles til frivillighet. Er også svært billig.

Informasjonsdeling

- Noen organisasjoner er flinke til å kontakte andre organisasjoner for å viderefremme samt dele informasjon. For eksempel at skiforeningen tar kontakt med bydelsmødre for å fortelle om ulike tilbud/besøke dem.
- Frivilligsentraler og innvandrerrådene blir ofte broen mellom ulike aktører/frivilligheten.
- Frivilligsentralen eller andre kommunale tjenester kan skape treff/møtepunkter mellom organisasjoner. På den måten kan tilbud komme frem til målgrupper.
- Tilrettelegge for mentorordninger.
- Statlige aktører/og frivillige organisasjoner kan være med på å anerkjenne og løfte aktivitetene på ulike sosiale medier.
- Brosjyrer og informasjon om innvandrere sine rettigheter. Det er mange rettighetsfestede rettigheter, men innvandrere kjenner ikke godt nok til regelverket.

Direkte kontakt

- Ta direkte kontakt med personer, for eksempel med familie som ikke møtte opp på foreldremøter fordi de trodde det bare var for barna.

Språk

- Egne språkskoler (for eksempel lørdagsskolen) treffer også et bredt nettverk av foreldre. Disse må sees på som en ressurs og brukes.

Kompetanseheving

- Trenerkurs i kulturell forståelse. Hvordan finne ut hvordan barna har det hjemme. Mange trenere mangler kompetanse og må ta kurs for å være trygg for disse barna. Å være trener handler om å se hvert enkelt barn.
- Gi informasjon og opplæring til både foreldre og frivillige i organisasjonene for å bidra til integrering av innvandrere.

Annet

- Stiller større krav om rapportering til organisasjoner enn til politiske partier.
- De store organisasjonene har ansatte som skriver søknader, mens de små organisasjonene har frivillige som skriver søknader.
- Det er viktig å tenke at organisasjonene ikke skal la seg «bruke» av staten eller kommunen. Det er viktig at de frivillige organisasjonene får mulighet til å prioritere hvilke tiltak som de synes er viktige.

4.4. Forebygge utenforskap blant barn og unge

4.4.1. Tema

Regjeringens hovedmål for integreringspolitikken, er å få flere i arbeid, bygge sterke felleskap og gode fellesarenaer, fremme likestilling og bekjempe negativ sosial kontroll. I Norge skal alle, uavhengig av kjønn, landbakgrunn, etnisitet, legning eller religion, kunne delta fritt i samfunnet og ta frie valg om eget liv. Vi vet imidlertid at personer med innvandrerbakgrunn kan møte barrierer som hindrer integrering, deltakelse og begrenser mulighetene til å delta i samfunnet. Dette kan bunne i dårlige levekår, vedvarende lavinntekt,

diskriminering og rasisme eller negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i enkelte familier og miljøer. I ytterste konsekvens kan dette føre til utenforskap, særlig blant barn og unge.

4.4.2. Innledere

Dagens siste faglige del var det Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet som var ansvarlige for.

Statssekretær i Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kjetil Vevle, innledet med å understreke regjeringens fokus på å bekjempe negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Han viste til den pågående kompetansehevingen av ansatte i skolen, barnevern, helse og andre hjelpeapparater, samt styrking av ordningen med mangfoldsrådgivere. Han pekte også på lovutvalget som har sett på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, som har utredet juridiske problemstillinger i saker om ufrivillig utenlandsopphold og om gjeldende regelverk er tilstrekkelig. Statssekretær Even Eriksen fra Justis- og beredskapsdepartementet innledet med å vise til en økning i gjentatt og alvorlig kriminalitet blant barn og unge under 18 år. Statssekretær Eriksen pekte på viktigheten av forebyggende arbeid og tidlig innsats, samt at dette må gjøres på tvers av sektorer. Han viste videre til at deltakelse i barnehage, skole og fritidsaktiviteter har mye å si. Han avsluttet med å understreke at frivillige organisasjoner kan ha en funksjon som brobygger i arbeidet med å hindre utenforskap.

4.4.3. Spørsmål

- 1) Hvordan kan myndighetene og innvandrersorganisasjoner bidra til å hindre at barn og unge faller utenfor?
- 2) Hvordan kan myndighetene og innvandrersorganisasjoner mobilisere foreldre i arbeidet med å forebygge kriminalitet?
- 3) Hvordan kan myndighetene og frivillige organisasjoner styrke det forebyggende arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold?

4.4.4. Innspill

Spørsmål 1: Hvordan kan myndighetene og innvandrersorganisasjoner bidra til å hindre at barn og unge faller utenfor?

Medvirkning av ungdom

- Organisasjoner kan gi ansvar til ungdommene og sikre god medvirkning
- Betydningen av å ansvarliggjøre unge og ungdommene selv. Det er en viktig del av prosessen. Er ikke manglende aktivitetstilbud som er problemet- de må også bidra, ta initiativ og skape arenaer selv!
- Se barn og unge. Vise interesse for hva som opptar dem. Involvere de unge i drift av aktivitetene- Gi de unge ansvar - da får de også eierskap. Lettere for unge å høre på unge. Finne ressurspersoner- og gi de arenaer og muligheter
- Arrangementer som ungdommen selv kan planlegge og bestemme over. Økt deltakelse kan gi mye informasjon i slike settinger.
- Møteplasser med medvirkning. Viktig å sikre medvirkning slik at barn kan være med å utvikle slike ordninger selv, da de vet best hvordan dette kan utformes.

Tidlig innsats

- Kommunale tjenester arbeider tett og bredt med tidlig innsats på tvers av ulike organisasjoner/aktører.
- Skole er en sentral aktør. Hjelpeapparatet, for eksempel Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), må tidlig inn.
- Det er viktig å finne de som er på vei til å falle utenfor så tidlig som mulig, allerede fra barnehagealder.
- At noen faller utenfor er en prosess som starter tidlig, med tegn på sårbarhet allerede fra barnehagealder. Jo tidligere man kommer inn, jo bedre, gjerne allerede på helsestasjonen, og gir større sjanse er det for å lykkes i å hindre at noen faller utenfor.

Skole

- Ofte faller man av på ungdomskolen. Det blir et tydelig skille mellom de som er på vei mot generell studiespesialisering, yrkesfag og hvem som mest sannsynlig ikke kom til å fullføre skolegangen. Viktig at de som faller «utenfor», fanges opp og tilbys gode aktivitetstilbud allerede på skolen. Gi dem ekstra oppmerksomhet og følg opp.
- Stor tro på det som formidles igjennom undervisning. Skolen er viktig forebyggende arena.
- Skolen har et stort ansvar, men lærer har ikke kapasitet til å følge opp. Trenger flere ressurser.
- Utdanningens rolle i forebygging. Nedgang i lesing for eksempel er krise. Det er inngangen til læring og mestring, og å bruke mestring som forebygging.
- Det er flere og flere gutter som føler seg fremmedgjort og at skolen ikke er relevant for dem. Særlig viktig nå med økende psykiske problemer, må få skolen til å virke.
- Få større variasjon i skolen.
- Få tilbake sosionom på skolen og ikke bare minoritetsrådgiver.
- Vurder om mannsutvalgets rapport med tiltak bør følges opp når det gjelder menn og gutter, blant annet se på om det er for stort fokus på teoretisk skole.
- Myndighetene burde jobbe med forebyggende arbeid i skolen. Motvirke mobbing i skolen. Mobbing en hovedfaktor som skaper kriminalitet.
- Tidlig innsats og forebygging er nøkkelen. Skoler og barnehager må ha nok ressurser til å fange opp barna som har utfordringer, og kunnskap om kultur for å melde fra ved bekymring. Det må ansatte med en annen kompetanse inn i barnehagen, slik at barn som er i risiko kan avdekkes og det kan settes i gang tiltak tidlig.
- Samarbeid med FAU, hvor ulike instanser, som barnevernet, inviteres inn i skolen for å informere.

Arenaer

- Organisasjonene samarbeider med bydeler for konkrete tiltak for ungdom, spesielt på sommeren, for eksempel med sommerjobb.
- Man må holde ungdommer opptatt så de ikke har tid til å bli med i gjenger. Skape muligheter til ungdommer. Holde dem opptatt.
- Jentecafe, uformell kontakt for å fange opp og få dialog med ungdommene.

- Politi og barnevern bør invitere til felles møter i nærmiljøet, også med foreldre. Møtes på en trygg plass. Frivillige organisasjoner kan ha en rolle i å lage trygge møteplasser.
- Møter med instanser som politi og barnevern kan også bryte barrieren for senere kontakt.
- En del barn er ikke i aktiviteter, men henger på kjøpesentra ol. Barn og unge bør ha tilgang på fellesarenaer eller klubber som er kontrollert av voksne, gjerne voksne med kompetanse.
- Bibliotek blir mer og mer som samfunnshus, hvor man får hjelp til utfylling skjemaer og informasjon. Vi må diskutere hva skal bibliotekene egentlig skal være.
- Møtepunkter hvor ungdom som strever kan møte ungdom som lever mer normale liv
- Invitere barn og ungdom inn i et godt miljø som holder dem borte fra kriminalitet

Samarbeid frivillig og offentlig

- Foreninger og det offentlige må jobbe sammen. Foreninger vet ofte hvilke familier som ikke deltar i aktiviteter i det hele tatt. Foreninger er i bedre posisjon til kommunikasjon med familier enn offentlige instanser.
- Inkludering av frivillige organisasjoner i tverrsektorielt samarbeid.
- Ikke alltid at organisasjonene og myndighetene spiller hverandre gode. Delvis mangel på kommunikasjon om hvilken utvikling man ser og ingen felles oppfølging.
- Mange innvandrersamfunn sitter med svaret på hva som rører seg i lokalsamfunnet.
- Det er utfordringer i det offentlige på grunn av taushetsplikt mellom de ulike etatene. Man ser at noen trenger hjelp, men kan vi få gjort noe?

Foreldre

- Forebyggende arbeid: offentlige myndigheter samarbeider med frivillige organisasjoner for å tilby kurs for å styrke foreldres rolle med tilpasning for barnas aldersgruppe. Noen foreldre kan til og med bli veiledere – som styrker rekruttering.
- Myndighetene og organisasjonene, må lage aktiviteter sammen med hjemmet.
- Familiene har et ansvar, særlig mødre, for å følge aktivt opp. Ikke lukke øynene. Mødre vil også kunne fange opp deltakelse i kriminelt miljø tidlig.
- Bedre de sosioøkonomiske forhold som trangboddhet, store omsorgsoppgaver og økonomi som kan gjøre at foreldre i mindre grad kan følge opp barna.
- Foreldrene må ha tid og trygghet for å kunne veilede barna i nærmiljø og til aktiviteter.
- Arbeidsinnvandrere har ofte flere jobber og lite tid til barna, noe som kan gjøre at enkelte barn faller utenfor. Man må styrke familien gjennom veiledning.
- Mange foreldre er forvirret over hvordan de kan sette grenser. Må styrke foreldrekompetanse, grupper med erfaringskonsulenter.
- Når et barn eller en ungdom faller utenfor handler det ofte om hele familien. Myndighetene må gå inn fra flere kanter, med en helhetlig tilnærming, som involverer flere departementer
- En trygg bolig og at foreldre har arbeid er det viktigste for å motvirke utenforskap blant barn og unge. Dårlig tilknytning til arbeidslivet skaper stress.

Representasjon og rollemodeller

- Myndighetene og innvandrersorganisasjoners rolle er å rekruttere nøkkelpersoner som kjenner lokalmiljøet, barna/ungdommene og kan veilede dem til ulike muligheter/kurs.
- Viktig med gode rollemodeller og være lydhør for ungdommenes egne interesseområder.
- Mange unge gutter som faller utenfor påvirkes negativt av dårlige rollemodeller.
- Snakke om mannsrollen og rollemodeller som motvirker holdninger som skaper negativt kvinnesyn.
- Sosiale medier som påvirker negativt. Trenger positive rollemodeller.

Arbeid

- Skape muligheter for sosial mobilitet- gi tilgang til jobber- mulighet til å få inntekt. Skape verdier.
- Utfordringer for gutter som har innvandrerbakgrunn å få læreplass.
- Gi ungdommer sommerjobb. Mange ungdommer som søker sommerjobb, får det ikke.
- Organisasjonene kan søke om midler til sommerjobber for ungdommer.
- Innvandrerne må få jobb og god språkopplæring.
- Organisasjonene må få mer midler slik at de kan lage tiltak som for eksempel praksisplasser og sommerjobber til ungdom.
- Økonomi er en viktig grunn for at de faller utenfor. Bosituasjon, narkotika, vinning, alt har sammenheng med økonomi. Viktig tiltak med tilgjengelige sommerjobber og kurs.
- Få flere prosjektstillinger knyttet til kulturarrangementer hvor unge kan få seg en deltidsjobb som oppfattes meningsfullt.

Tilhørighet

- Utenforskap når du ikke har tilhørighet gir identitetskrise. Er grunnleggende å ha tilhørighet, enten norsk eller opprinnelsesland.
- Det er viktig å få følelsen av å tilhøre noe større, et fellesskap.

Språk

- Mange vet ikke om de mulighetene som finnes for å søke støtte. Det er viktig å oversette relevant informasjon (psykisk helse, ADHD, osv.) til flere språk, og bruke de arenaene innvandrerforeldre har tillit til, og bruke kulturtolker, for å formidle informasjonen.

Økonomi

- NAV vet hvem som sliter økonomisk, men har ikke oversikt over lavterskeltilbud
- Økonomi er en viktig faktor. Det er mange familier som ikke har råd til å sende sine barn på kultur- og fritidsaktiviteter. Sett oppholdskortet som reisebevis på bussen, det er mange små detaljer man kan gjøre for å gjøre det enklere.
- Frivillighetssentralene har en veldig god erfaring med BUA, hvor familier ikke skal trenge å kjøpe nytt utstyr til sine barn, men det kan lånes av BUA. Det er også bra fra et miljøperspektiv hvor barn vokser fort ut av sine utstyr, samtidig som det har en stor økonomisk side for mange familier. Det er viktig at disse ordningene ikke er stigmatiserende, derfor viktig at de kommuniseres ut som universelle tilbud til alle.

- Myndighetene kan gi frivillige organisasjoner rammebetingelser som gir dem mulighet til å fange opp barn og unge som faller utenfor. Dette en ressursutfordring.

Annet

- Bosituasjon er avgjørende. Barna bort trangt og søker seg ut. Det er klasseforskjell i Oslo. Se på plassering av flyktningmottak. Boligpolitikken må endres.
- Tilby opplæring hva det innebærer å være flerkulturell
- For å hindre digitalt utenforskap burde man innføre aldersgrense på sosiale medier, for eksempel 18 år.
- Politi kan være tydeligere på konsekvenser og hyppigere besøk der ungdommen er.
- Gi de samme tiltakene til unge innvandrere som andre unge med samme behov.
- Stigma mot muslimer og islam: jobb sammen istedenfor å jobbe mot hverandre
- Organisasjonene blir veldig sårbare med begrensede midler i tid - kontinuitet er viktig.
- Mange er bekymret for at særlig guttene deres skal falle utenfor ved å bli rekruttert av kriminelle gjenger, men vet ikke hvor de skal få hjelp. Mange er også redde for barnevernet, og å skape tillit til barnevernet viktig.

Spørsmål 2: Hvordan kan myndighetene og innvanderorganisasjoner mobilisere foreldre i arbeidet med å forebygge kriminalitet?

Kompetent personell

- Bruke tredjeperson der det er nødvendig, for eksempel helsesykepleier, eller samarbeide med skolen da det er mye kunnskap som kan være relevant å vite om/utfordringer tilknyttet for eksempel mobbing. Det kan være vanskelig for ungdommen å snakke med egne foreldre.
- Innvandrere er overrepresentert i bekymringsmeldinger. Hovedgrunn er misforståelser og kulturforskjeller. Satse på kulturtolker og kompetanseheving for ansatte i hjelpeapparatet

Møteplasser

- Mobilisere gjennom uformelle møteplasser der formatet oppleves som en arena der terskelen er lav for å snakke sammen. Trygg arena hvor foreldre kan møte aktører fra ulike etater og organisasjoner.

Informasjon, foreldre og tillit

- Dele informasjon på enkle måter og ulike språk og på den måten koble på foreldre
- Viktig med fakta og informasjon om at forebygging av ungdomskriminalitet må etableres tidlig.
- I møte med barnevernet er mange innvanderforeldre redde. Mytene og forestillingene om det norske barnevernet er høyst levende.
- Gi veiledning og rådgivning til foreldre som sier de trenger hjelp-lavterskeltilbud hvor man kan være åpen og ærlig om det som er vanskelig, uten å frykte for å miste barna.
- Betrygge foreldrene om hvor inngripende de kan være når de vil ta sine egne barn ut av uheldige situasjoner. Noen foreldre frykter for å bli anklaget for barnemishandling, og kan være usikre på hvor grensene går.
- Fokus på å trygge og veilede foreldre i deres rolle, og støtte i oppdragerrollen

- Skape tillit til de offentlige etatene. Små innvandrersorganisasjoner kan fungere som en bro og gjøre forskjeller.
- Førstereaksjon er veldig viktig – Møte med politi og barnevern med en gang. Ikke bare et brev. Kan være veldig forebyggende.
- Foreldrene trenger mer informasjon om ungdomsmiljø for å vite hva barna gjør og hvor de er. Dette kan gis av for eksempel politiet, andre offentlige myndigheter, gjennom skolen, frivillige organisasjoner.
- Gi informasjon på fellesarenaer der også innvandrere er. De som skal gi informasjon må ha tillit, og tillit må bygges.
- Flere peker på at politiet gir et godt realitetsbilde lokalt. Andre har opplevd episoder på gata med for eksempel kontroll som ikke har vært god.
- Foreldre må ha kunnskap om hvordan det norske samfunnet fungerer, og hvilke utfordringer ungdommene faktisk møter. Får bare kunnskap gjennom nyheter, ofte utenlandske nyheter.
- Formidle til foreldrene. Samarbeid mellom organisasjonene og myndighetene kontinuerlig, ikke bare prosjektbasert.
- Kommunikasjon og språk er veldig viktig for at foreldrene forstår. Viktig å ikke skape avmakt blant foreldrene.
- Møter mellom politiet og innvandrerfamilier hvor innvandrere kan stille spørsmål til politiet.
- Dialogkurs for å styrke foreldrerollen.

Innvandrersorganisasjoner

- Innvandrersorganisasjoner er brobyggere til foreldre, der fedre spiller en sentral rolle.
- Organisasjoner eller andre må jobbe strategisk for å koordinere frivillige foreldre.
- Organisasjoner kan jobbe med å snu holdningene til barnevernet og politiet.
- Innvandrersorganisasjoner kan bygge opp under tillitt til politiet.

Mangfold

- Manglende mangfold i kommunen og frivilligheten gjør samarbeid vanskelig.
- Har ikke innvandrere tillit til myndighetene blir det vanskelig å samarbeide. Folk flytter fra kommunen på grunn av barnevernet. Kommunen følger ikke opp for å skape tillit.
- Mangfoldsrådgivere er viktige. Alle skoler burde ha sin egen mangfoldsrådgiver.
- Ansette mangfoldig er viktig slik at vi får mangfold i etater som politiet, barnevern og familievern.
- Flerkulturell kompetanse i barnevernet – bør være en del av utdanningen.
- Det er viktig med flerkulturell kompetanse i politiet. Det er et mål at det skal være en i politiet i hvert politidistrikt som har overordnet ansvar for dette.
- Finne ut hvordan man kan snakke om forskjeller mellom innvandrere og nordmenn på en balansert måte.
- Andregenerasjon har det vanskeligere fordi de ikke har foreldrenes tilknytning til hjemlandets kultur, er mer forvirret. Framsnakk tiltak med formål om å stryke den enkeltes identitet og tilhørighet – migrasjonshistorikk kan gi unge en forståelse av deres situasjon.

Mentor

- Burde lage en mentorordning for familier. Hver familie som bor i Norge, får en mentor som man kan ringe til dersom barnet sklir ut. Spørre om hjelp. Ressursperson som forstår hverandres problemer.

Helse

- Lurt å fokusere på mental helse blant ungdom, tilby noen timer hos psykolog. Flere og flere frivillige organisasjoner samarbeider med psykologer, psykologiske team. For eksempel psykologisk team i samtale med ukrainske barn og foreldrene deres (gjennom en ukrainsk forening).

Spørsmål 3: Hvordan kan myndighetene og frivillige organisasjoner styrke det forebyggende arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold?

Mangfoldsopplæring/kurs

- Opprette et digitalt kurs for helsesøster/lærere for å etablere forståelse for negativ sosial kontroll, hva det er, ulike begreper. Øke mangfoldskompetansen.
- I kommuner der det ikke er innvandrersorganisasjoner må myndighetene ta ansvaret å gjøre mer oppsøkende arbeid og informasjonsdeling. I tillegg er det merverdi hvis det er et krav at frivillige organisasjoner har opplæring i negativ sosial mangfoldskompetanse. For eksempel hvis treneren i håndballklubben trenger informasjon om negativ sosial kontroll.
- Trene ansatte som er i kontakt med ungdommer på å se etter tegn på negativ sosial kontroll.
- Kurs med foreldre.

Rådgivere

- Ha flere mangfoldsrådgivere. Det er spesielt isolerende når en opplever negativ sosial kontroll ute i distriktene fordi det kanskje ikke er like mye kjennskap til negativ sosial kontroll.

Foreldre

- Foreldre må kobles på. Få kjennskap til verdien av for eksempel aktivitetstilbud. Det er viktig å trygge foreldre.
- Kompetanseheving og informasjon om grensegangene mellom oppdragelse og negativ sosial kontroll
- Snakke om det foreldre er bekymret for og det de skal kontrollere mot. Er redd for at de skal bli for norske og bekymrer seg for drikking og seksuell aktivitet, men dette er jo ikke noe norske foreldre liker heller. Mange foreldre tror at de gjør en god ting og at det vil gagne barna på lang sikt.
- Kan være veldig gunstig å skille mellom mødre og fedre i dialog om dette temaet. Gode erfaringer med dette fra frivilligheten.
- Jobbe med gode, trygge familierelasjoner. Foreldrene må få bedre oversikt/innsikt i barnas liv.
- Myndighetenes informasjon gir ikke foreldrene forståelsen av at de skader sin datter for eksempel – myndighetene gir ikke foreldrene verktøy for å eie problemet.

- Sosial kontroll handler like mye om å gjøre foreldrene trygg på at deres barn er trygg. Ikke all sosial kontroll er gjort med ond hensikt, men at foreldrene ikke helt vet hva aktivitetene barna deltar i innebærer. Jo mer foreldrene vet, jo mer frihet vil de også kunne gi til sine barn.

Informasjon

- Bare flyktninger og asylsøkere som får informasjon, de andre innvandrere får ikke informasjon og blir glemt. Må få opplæring i norske regler og lover. Hvordan landet fungerer.
- Det er forskjell på informasjonen man får fra kommune til kommune. Det gjelder de som kommer hit av andre grunner enn asyl og som flyktning.
- Hadde vært fint å få oversatt serier/ dokumentarer om negativ sosial kontroll til andre språk.
- Arrangert ekteskap – ikke så lett som fritt vs. tvang. Folk må bestemme selv, men det er flere nyanser her. Mange ønsker at familien er involvert og det er ikke nødvendigvis negativt. Dersom man har kulturell forståelse kan dette kommuniseres godt ut med bedre resultater enn om det kommer fra majoritetsnordmenn.
- Bruk eksisterende tilskuddsmidler fra bl.a. IMDi til informasjon og dialog.
- Være tydelig på lover og regler, både nasjonale og internasjonale.
- Fra nasjonalt hold klarer man ofte ikke å formidle om temaet på en slik måte at det når gjennom.
- For mange går gardina ned når det blir pekefinger. Må snakke «gradvis», få tillit, før man tar opp de virkelig vanskelige temaene.
- Informasjonsformidling kan være med å forebygge sosial kontroll og æresrelatert vold.

Organisasjoner

- Frivillige organisasjoner gjør allerede en del. Bruke organisasjonene som er i kommunene for å bringe frem budskapet om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Mange av disse mestrer mange språk og har frivillige som har veldig ulik faglig bakgrunn. Ikke alt bør komme fra det nasjonale (via IMDi, mangfoldsrådgivere).
- Må bruke de lokale organisasjonene, ressursene man har (for eksempel de som har opplevd disse utfordringene). Ikke kun bruke personer som er representanter for myndighetene.

Myndighetene

- Tilskudd til forebyggende arbeid under delmål C (Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner) virker stigmatiserende, fordi det bidrar til å framstille dette som en problematikk som bare gjelder innvandrer miljøer. Det må en økt bevissthet til rundt dette. Vold i denne konteksten skiller fra «ordinær» vold, og dette blir for snevert.
- Det er for lite kompetanse i det offentlige til å avdekke dette, noe som bidrar til at volden fortsetter – og øker. En bredere tilnærming må til for å jobbe godt med det forebyggende arbeidet, og det bør integreres i det øvrige forebyggende arbeidet i regi av det offentlige.

- Myndighetene har ressurser/kapasitet til å utvikle fagstoffet, også koble på frivillige for å formidle denne informasjonen. De frivillige kan nå ut til nettverk og ønsket målgruppe. Viktig å involvere nøkkelpersoner/organisasjoner i utviklingen av fagstoffet og sikre medvirkningen i prosessen/produktutviklingen.

Annet

- Hva er det egentlig og konkret vi legger i negativ sosial kontroll og æresrelatert vold? Tydeliggjøre og konkretisere. Kunne vi funnet et ord/begrep som er mer inviterende til dialog. Dette er veldig negativt ladet og maler bredt. Få frem nyansene i disse store begrepene for en bedre debatt.
- Ingen har blitt dømt siden loven trådte i kraft. Det er et tankekors.
- Viktig med taushetsplikt – mange grupper tror ikke på taushetsplikt. Tilliten er lett å bryte.
- Tolk er en vanskelig rolle å ha, et stort ansvar. Viktig med gode tolker.
- Vi må ikke glemme guttene, og guttene må bli fritatt fra portvokterrollen.